

AZ ÉPÍTŐIPARI KÖNYVTÁRI TANÁCS ÉS AZ ÉPÍTŐIPARI
MŰSZAKI KÖNYVTÁRAK.

A "Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója" ez évi 1.számában cikk jelent meg az építőipar műszaki könyvtárainak helyzetéről és az építőipar területén folyó dokumentációs munkák eddigi eredményeiről.^{1/}

A tanulmány említést tesz - a cikk írásakor még előkészítés alatt álló és azóta megjelent - miniszteri rendeletről, amelynek feladata az építőipari kivitelező vállalatok, építőanyagipari üzemek, valamint a függetlenített műszaki könyvtárosokkal rendelkező tervező vállalatok, kutatóintézetek műszaki könyvtárügyének rendezése.

A hivatkozott rendelet: "Az Építésügyi Minisztérium és az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete Elnökségének 5/K/1956.sz. együttes határozata a műszaki könyvtárak munkájának megjavításáról" címmel jelent meg az Építésügyi Értesítő 1956. évi 7. számában /febr./

Tekintettel arra, hogy ez a határozat a műszaki könyvtárügy egyik legnehezebb területén, az építőiparban kezdeményező lépést jelent egy műszaki könyvtári hálózat létrehozására, hasznosnak tartom a határozat teljes szövegének ismertetését.

"Az Építésügyi Minisztérium és az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete Elnökségének
5/K/1956. számú
együttes határozata
a műszaki könyvtárak munkájának megjavításáról.

Az építőipar és az építőanyagipar előtt álló tervfeladatok, az élenjáró munkamódszerek és az új technika fokozottabb bevezetésének követelménye szükségessé teszi, hogy a dolgozók széles körben megismerjék és felhasználják a műszaki irodalmat. Ennek érdekében a műszaki könyvtárak munkájának megjavítására az alábbi határozatot adjuk ki.

1/ Zirc Péter: Műszaki könyvtárak és műszaki információ az építőiparban.

1./ Az ÉM. felügyelete alá tartozó vállalatok, trösztök, egyesülések, stb. /a továbbiakban: vállalat/ műszaki /ujító, sztahanovista, stb./ könyvtárait és a szakszervezeti könyvtárat közös vállalati - szakszervezeti könyvtárba / a továbbiakban: könyvtár/ kell összevonni. A műszaki könyvvállományról az összevonás után is külön leltárt kell vezetni.

Gondoskodni kell arról, hogy a nagyobb munkahelyek és szálláshelyek fiók-könyvtárai -lehetőleg a felvonulással egyidejűleg- megfelelő műszaki könyvekkel állandóan el legyenek látva.

A vállalatok könyvvállományukat vagy annak egy részét más vállalatokkal, vagy a területi könyvtárral kicserélhetik.

Az Építőipari Könyvtári Tanács /6./pont/ - a szükséghez képest- a könyvtárat műszaki és szakszervezeti könyvvállományra választhatja szét és a vállalaton belül önálló műszaki könyvtárat is létesíthet.

2./ A könyvtár kezelését és a könyvkölcsönzést a szakszervezeti könyvtáros végzi a műszaki könyvvállomány tekintetében a vállalat igazgatója és üzemi bizottsága által megbízott műszaki dolgozóval közösen.

Az Építőipari Könyvtári Tanács által kijelölt nagyobb vállalatoknál -a könyvvállományhoz, valamint az olvasók számára- képest- tiszteletdíjas, illetőleg függetlenített műszaki könyvtárost kell beállítani. A tiszteletdíjas, illetőleg függetlenített műszaki könyvtárosok vállalatuk műszaki könyvtárrésze munkájának ellátásán kívül, kötelesek résztvenni a megyei /területi/ könyvtár és könyvtári tanács munkájában, segíteni a megye területén lévő vállalatok könyvtári munkáját. A könyvtáros beállítása a vállalat létszámának és béralapjának emelkedésével nem járhat.

3./ A könyvtár műszaki könyvvállományának gyarapítása érdekében a vállalatok "általános költségtervükbe" tervezzék be a szakmai könyv és folyóirat vásárlásához szükséges összeget az illetékes iparigazgatóság által évenként meghatározott mértékben.

Azok a vállalatok, amelyeknek könyv és folyóirat beszerzési kerete meghaladja az évi 5 000 Ft-ot, kötelesek a keret felhasználására -annak 70 %-a erejéig- az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvtárellátó osztályával éves szerződést kötni.

A vállalatok a folyóiratokat kötelesek ez év elején a Posta Központi Hírlapterjesztő Irodájánál megrendelni.

A szakkönyv beszerzési keret felhasználásának irányítása és ellenőrzése tárca szinten az Építőipari Könyvtári Ta-

nács, megyei /területi/ szinten az egyes megyei /területi/ könyvtári tanácsok feladata.

4./ A vállalatok törekedjenek arra, hogy a műszaki könyvek minél nagyobb számban álljanak a dolgozók rendelkezésére, növeljék a műszaki könyvek olvasótáborát ne csak a műszakiak, hanem a segéd- és szakmunkások között is. Ennek érdekében a könyvtár helyét, nyitvatartási idejét és a könyvek jegyzékét hozzák a dolgozók tudomására, nyujtsanak rendszeres tájékoztatást az újonnan beszerzett műszaki könyvekről, időszakonként rendezzenek könyvismertetések, műszaki könyvkiállításokat. A Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalat köteles ezt a propaganda munkát plakátok, könyvismertetések, bibliográfiák kiadásával, kiállítások rendezésével, stb. előmozdítani.

5./ A szakszervezet megyei /területi/ könyvtárainál műszaki részlegeket kell létrehozni. A műszaki könyvállomány gyorsabb ütemű fejlesztése érdekében a megyei /területi/ könyvtárak kötelesek a rendelkezésükre álló könyvbeszerzési keret 15 %-át műszaki könyvek vásárlására fordítani.

6./ A könyvtárak és a megyei /területi/ könyvtárak központi irányítására Építőipari Könyvtári Tanácsot kell létrehozni. Az Építőipari Könyvtári Tanács tagjait az Építésügyi Minisztérium és a Szakszervezet elnöksége jelöli ki; állandó tagja az Országos Műszaki Könyvtár képviselője.

A könyvtárak operatív irányítását a terület szerint illetékes megyei /területi/ könyvtári tanácsok látják el. A megyei /területi/ könyvtári tanácsokat a területükön működő nagyobb vállalatok tiszteletdíjas, illetőleg függetlenített műszaki könyvtárossával ki kell egészíteni.

7./ A könyvtárak könyvállományának védelmére a 25/K/1955. számú együttes határozat rendelkezései az irányadók.

8./ A jelen határozat hatálya nem terjed ki az ÉM. felügyelete alá tartozó kutatóintézetekre és függetlenített műszaki könyvtárossokkal rendelkező tervező vállalatokra. E szervek műszaki könyvtárainak és dokumentációs osztályainak módszertani irányítását - az Országos Műszaki Könyvtár útmutatásai alapján - az É.M. Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalat látja el.

Budapest, 1956. február 11."

E határozat tehát a következő lényeges ujitásokat vezeti be:

1. A most születő műszaki könyvtárak támogatását a régebben működő s ezért tapasztaltabb szakszervezeti könyvtárakra bizzá;

2. Ugyanakkor gondoskodik arról, hogy a műszaki könyvek kezelésére -a könyvtár nagyságához mérten- külön, megfelelő képzettségű könyvtáros is kapjon megbízást;

3. A műszaki könyvtár állományának fejlesztésére megfelelő összeg biztosítását írja elő;

4. A megalakuló műszaki könyvtárak munkájának irányítására és ellenőrzésére Országos Építőipari Könyvtári Tanács felállítását rendeli el.

A könyvtárügyről szóló 1956. évi 5.számú törvényerejű rendelet^{1/} és végrehajtási utasítása^{2/} népgazdaságilag decentralizált, iparágilag centralizált műszaki könyvtárhálózat kiépítését tartja szem előtt. Ennek az elvnek helyessége az építőipar területén különösen kidomborodik. Az építőipar sajátos jellege ugyanis sok tekintetben a többi ipartól eltérő rendezést kíván.

Az említett ÉM.-Szakszervezet együttes határozata ennek az elvnek a megvalósítása felé jelent egy lépést. Egyelőre azonban le kellett mondani arról, hogy az ÉM felügyelete alatt működő valamennyi szerv /tehát: tervező vállalatok, kutatóintézetek és vállalatok/ közvetlenül, egyetlen hálózati alközponthoz tartozzék. A határozat 8. pontja ugyanis a határozat hatálya alól kivonja az ÉM. felügyelete alá tartozó kutatóintézeteket és függetlenített műszaki könyvtárosokkal rendelkező tervező vállalatokat. E szervek műszaki könyvtárainak és dokumentációs osztályainak módszertani irányítását -az OMK útmutatása alapján- az ÉM Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalatra bizzá. A többi ÉM vállalat műszaki könyvtárainak irányító, ellenőrző hálózati alközpontja tehát a határozat 6. pontjában említett Építőipari Könyvtári Tanács.

Az Építőipari Könyvtári Tanács területi szervei a megyei könyvtárak és az ezek mellett tanácsadó testületként működő területi könyvtári tanácsok. Az építőipari és építőanyagipari vállalatok műszaki könyvtárai is tehát közvetlenül a megyei /területi/ szakszervezeti könyvtárakhoz tartoznak. Az új feladat ellátására a megyei szakszervezeti könyvtárakba tiszteletdíjas vagy függetlenített műszaki könyvtá-

1/ A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1956.5.sz.törvényerejű rendelete a könyvtárügy szabályozásáról./Magyar Közlöny, 1956. 19.sz. márc.9./

2/ A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 1.018/1956. /III.9./ sz. határozata a könyvtárügyről szóló 1956.évi 5.sz. t.e. rendelet végrehajtásáról.

rosokat fognak beállítani és a könyvtár állományát műszaki könyvekkel fogják kibővíteni.

Ez a kényszerű megoldás azt eredményezte, hogy hálózati alközpontként -átmenetileg- nem tényleges könyvtár, hanem egy tanács működik.

Az Építőipari Könyvtári Tanács azonban jelenlegi összetételében alkalmasnak látszik irányító és ellenőrző feladatának ellátására, mert a Tanácsban mind a tényleges felügyeletet gyakorló szervek /É.M. és Szakszervezet/, mind a könyvtár-szakma gyakorlati képviselői /ÉM Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalat igazgatója, az Országos Műszaki Könyvtár és az Építéstudományi Intézet képviselője stb./, mind pedig esetenként, szükség szerint meghívott szakértők is helyet foglalnak.

Az Építőipari Könyvtári Tanács első ülését ez év március 5-én tartotta. Már ezen az alakuló ülésen fontos határozatokat hozott.

Legfontosabb tennivaló a vállalati műszaki könyvtárosok kijelölése és megbízása, hogy a műszaki könyvtárak mielőbb megkezdhessék tényleges működésüket. Ezért az Építőipari Könyvtári Tanács egyik határozata értelmében az érintett vállalatok felhívást kaptak, hogy az ÉM- Szakszervezet 5/K/1956. sz. együttes határozat 2.pontjának végrehajtása érdekében a számukra előírt függetlenített, illetőleg tiszteletdíjas műszaki könyvtárost legkésőbb ápr. 15-ig állítsák munkába. Ez a határozat kimondja, hogy "a függetlenített, illetőleg tiszteletdíjas könyvtárosok beállításánál arra kell törekedni, hogy a könyvtáros legalább műszaki alapképzettséggel és könyvtártechnikai ismeretekkel rendelkező, vagy azt az előírt határidőn belül megszerző dolgozó legyen."

A határozat végrehajtását az Építésügyi Minisztérium is sürgette és ellenőrizte. Ennek eredményeképpen a vállalatok többsége a műszaki könyvtárost beállította. Természetesen sok van közöttük, akik könyvtári munkával behatóban még nem foglalkoztak. Éppen ezért az Építőipari Könyvtári Tanács 4/1956.sz. határozatában felkérte az ÉM Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalatot, hogy készíttessen brosurát a vállalati könyvtárosok teendőiről. A broszúra kézírata elkészült és tartalmazza a vállalati könyvtárak kezeléséhez szükséges elemi könyvtártechnikai ismereteket, a könyvek és folyóiratok beszerzésének módját, az Országos Műszaki Könyvtár és ÉM Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalat szerepét, dokumentációs szolgáltatásaik leírását, felhasználásuk módját.

A broszúra a könyvtári alapfogalmak ismertetésén

tulmenően az egységes építőipari könyvtári kezelést is elősegíti.

A felmerülő problémák megbeszélésére, valamint a további feladatok ismertetésére a közeljövőben a Tanács egy vagy kétnapos értekezletre hívja össze a vállalati műszaki könyvtárosokat. Remélhető, hogy ez az értekezlet is hozzá fog járulni az építőipari műszaki könyvtárak megalapozásához.

Az építőipari műszaki könyvtárosok állandó körének kialakítását szolgálja az Építőipari Könyvtári Tanácsnak az a határozata, amelyben felkéri az Országos Műszaki Könyvtárat, hogy a tiszteletdíjas könyvtárosok vizsgáztatásának módjára dolgozzon ki tervezetet.

A vállalati műszaki könyvtárak alapállományának összeállításához az Építőipari Könyvtári Tanács 3/1956. sz. határozatában elrendelt szakosított iparági bibliográfiák összeállításával nyújt segédkezet. E határozat értelmében az Építéstudományi Intézet, az Építőanyagipari Központi Kutató Intézet, az EM Dokumentációs és Nyomtatványellátó Vállalat az Országos Műszaki Könyvtár segítségével az alábbi iparágak számára állítottak össze ajánló bibliográfiákat:

1. magasépítőipari /és mélyépítési/ bibliográfia
2. szerelőipari "
3. építésgépesítési és gépgyártási "
4. épületasztalosipari "
5. téglá- és cserépipari "
6. mész- és cementipari "
7. betonelemgyártási "
8. kő- és kavicsipari "
9. üvegipari "
10. finomkerámiaipari "

Ugyanakkor az Állami Könyvterjesztő Vállalat összeállította a raktáron lévő és megvásárolható könyvek jegyzékét. E két jegyzék alapján a vállalatok beszerezhetik azokat a könyveket, segédleteket, amelyek az egyes iparágak műszaki fejlesztéséhez nélkülözhetetlen irodalmi tájékoztatást nyújtanak.

A fent elmondottakból kitűnik, hogy megtettük az első lépéseket a központi építőipari műszaki könyvtár és dokumentációs szolgálat kiépítése felé. A gyakorlat fogja eldönteni a tényleges központ megalakításának időpontját és módját.